

ביצה כח. (משנה ראשונה) עד כח: (משנה)

ביאורים

פסולי המוקדשים – קודשים שנפל בהם מום. מותר לאכול קדשים אלו אבל אסור לעבוד או לגזוז אותם. עם זאת את רוב הקדשים שנפסלו יש לפדות לפני שאוכלים אותם, חוץ מבכור ומעשר בעלי מום - שאין צריך לפדותם ויכול לאוכלם ללא פדיון. כיוון שכך ההנאה ממכירת בכור ומעשר הולכת לבעלים (ולכן אין למוכרם בשוק) בעוד שההנאה ממכירת פסולי המוקדשים הולכת להקדש (ולכן עדיף למוכרם בשוק כדי שמחירם יהיה גבוה יותר)

משנה

שקילת בשר ביר"ט

ר' יהודה: מותרת ע"י שינוי גדול – כנגד כלי או קופיץ.

חכמים: אסור להשתמש בכף מאזניים לשום תשמיש (אפילו כדי לשמור בשר מעכברים).

ר' יהושע (בברייתא): מותרת ע"י שינוי קטן - אפילו בשר כנגד בשר.

רב יוסף: הלכה כר' יהושע.

ניסיון הוכחה:

אסור למכור בכור במשקל, ובכל זאת התירה המשנה לשוקלו מנה כנגד מנה!

דחיית ההוכחה:

יר"ט ובכור הם תחומים שונים לכן לא ניתן ללמוד מבכור על יר"ט.

דינים במכירת בשר ביר"ט:

- אסור לטבח אומן לשקול בשר ביד.
- אסור לטבח אומן לשקול בשר במים.
- אסור לנקוב באמצעות סכין מקום לאחיזת היד בבשר.
- מותר לעשות סימן בבשר כדי שלא יחליפהו הנושא.

וסכין שחותכת לא יפה (אך לא נפגמה) – מותר לחדדה ביר"ט.

משנה

אסור להשחזיז סכין ביר"ט, אך מותר להעבירה על גבי סכין אחרת.

רב הונא: האיסור הוא במשחזת של אבן ולא במשחזת של עץ.

לשון ב': מתי יש הבדל בין משחזת עץ למשחזת אבן

אפשרות א':

כשרוצה לחדד את הסכין (אבל להעביר את השמנונית תמיד מותר)

אפשרות ב':

כשרוצה להעביר את השמנונית. (אבל לחדד תמיד אסור)

לשון א': מתי יש הבדל בין השחזה להעברה על סכין אחרת

אפשרות א':

כשרוצה לחדד את הסכין (אבל להעביר את השמנונית תמיד מותר)

אפשרות ב':

כשרוצה להעביר את השמנונית. (אבל לחדד תמיד אסור)

מכשירי אוכל נפש

חכמים: אסורים ביו"ט. ('הוא דאגדו יצשה דכס' - 'הוא' ולא מכשיריו)
 ר' יהודה: מותרים ביו"ט. ('הוא דאגדו יצשה דכס' - 'לכל צרכיכם')

תגובת ר' יהודה מ'הוא' לומדים שאין להתיר מכשירי אוכל נפש שאפשר לעשותם מערב יו"ט.

תגובת חכמים: מ'לכם' ממעטים נכרים.

משנתינו שאוסרת להשחזי איננה כר' יהודה.

רב חסדא: שמח שיפרסמו שפוסק כר' יהודה.

רבא ורבה: פסקו כר' יהודה אך לא הורו כן. (כדי שלא יזלזלו ויתירו אף במכשירין שאפשר לתקנן מבעוד יום)

הראית סכין לחכם ביו"ט (לפני שחיטה)

רב מרי ברדר"ב: מותרת.

רבנן: אסורה. (נראה כעובדין דחול שרוצה למכור בשוק)

רב יוסף: לתלמיד חכם מותר לראות בביתו (ואח"כ להשאלו לאחרים)

דיני שיפוד ביו"ט

שיפוד שהתעקם:

אסור לתקנו אפילו בידיים. (כי אפשר להשתמש בו כפי שהוא)

שיפוד שצלו בו בשר

שמואל: אסור לטלטלו. (לפי שנמאס ומוקצה הוא)

רבינא: מותר לטלטלו. (כדי שלא יזיק)

ואם יש עליו כזית בשר – מותר לטלטלו מן הצד (בעזרת חפץ אחר)

ביצה כח: (משנה) עד כט: (סוף הפרק)

ביאורים

הפרשת חלה – מהתורה הפרשת חלה (כמו תרומה) הינה בכל שהוא אבל קבעו חכמים שעיסה ביתית תפריש חלה בשיעור של 1/24 ועיסה מסחרית תפריש שיעור של 1/48. כיום שאנו שורפים את החלה ולא נותנים אותה לכהן חזר הדין להיות כדין תורה וחלה מופרשת בכל שהוא (אפילו עיסה מרובה) לכן ההיתר שהופיע בסוגייתנו למדוד עיסה ביו"ט כדי להפריש חלה כראוי - תקף רק בזמנם, כיום שמפרישים כל שהוא לא ניתן למדוד את העיסה.

משנה

אופן קניית בשר ביו"ט:

אין לנקוב בסכום כספי - הטבח יחלק ללא קביעת המחיר.

אם מעוניין בחלק קטן בשווי דינר או שנים - ישתמש בשם שבו מכנים חלק בשר קטן ולא במחיר של חלק זה.

משנה

אופן קניית שמן/יין מחנווני ביו"ט:

ת"ק: מותר לומר 'מלא לי כלי זה', אבל לא במדה. ר' יהודה: אם היה כלי של מדה לא ימלאנו.

נוהגו של אבא שאול בן בטנית:

ת"ק: היה מילא כלים בערב יו"ט, (כדי להימנע ממילוי ביו"ט).

אבא שאול:

אף בחוה"מ - מילא את הכלים בלילה הקודם. [כדי למנוע ביטול תורה ביום - גמ']

חכמים:

אף ביום חול מילא את הכלים בלילה הקודם (כדי לא לגזול את הקונה)

במה נחלקו ר' יהודה וחכמים

רבא:

ת"ק:

מותר - בכל כלי

אסור - להזכיר את שם המידה

ר' יהודה:

מותר - בכלי שישמש בעתיד למידה.

אסור - בכלי שמשמש עכשיו למידה.

שמואל

ת"ק:

מותר - בכלי שישמש בעתיד למידה.

אסור - בכלי שמשמש עכשיו למידה.

ר' יהודה:

אסור - בכל כלי מידה

כאן (לגבי מדידה) - ר' יהודה החמיר וחכמים הקלו. בדף הקודם (לגבי משקל) - ר' יהודה הקל וחכמים החמירו

הטעם לכך

ר"י: החמיר בכלי מדידה (כאן) והקל בכלי שאינו למדידה, (בדף הקודם) חכמים: החמירו במעשה של חול (בדף הקודם) והקלו במעשה שאינו של חול (כאן)

ואעפ"כ במשך הזמן נותר לו ולחבריו כמות גדולה של יין ושמן בדפנות כליהם ובעצת הגזברים תרמו זאת לצורכי הרבים.

מדידה ביו"ט

• מדידת שעורים לתת לפני בהמתו, - אסורה

נטילה באומד - מותרת. (ע"פ ר"ח)

• מדידת תבלין שנותן לקדירתו - מותרת (כדי שלא יתקלקל תבשילו)

• מדידת קמח שנותנים לעיסה - מותרת.

רב: ומורין כן (כדי שתפריש חלה מן העיסה)

שמואל: ואין מורין כן

ברייתא

קמח שנופה בערב י"ט

ת"ק: אסור לנפותו שנית ביר"ט
ר' פפיס וריב"ב: מותר לנפותו שנית ביר"ט.

קמח שנופה ונפל לתוכו לכלוך בולט:
כולם מודים: מותר לנפותו.

וכך פסק רבא בר רב הונא, וכך נהגו בכל נהרדעא.

אשתו של רב יוסף ניפתה בשינוי,
 אך רב יוסף אמר לה שאין צורך לשנות בניפוי שני.
 אשתו של רב אשי ניפתה בשינוי,
 ורב אשי אמר שזה בגלל אביה שהיה מדקדק במעשיו.

רבינא: ישנה דעה שאוסרת לנפות אלא יקח את הכלוך בידו.
אולם לדעת רבינא דעה זו שגויה, כיוון שזו ממש ברירה!

משנה

מותר לקנות מחנוני ביר"ט כשאומר לו את
מנין הביצים וכדו' שמעוניין לקנות.

אופנים שבהם אסור לקנות:

ת"ק: אסור להזכיר את סכום המידה (המשקל).

רשב"א: אסור להזכיר את סכום המקח (הכסף).

ביצה כט: (תחילת הפרק) עד ל: (סוף העמוד)

ביאורים

מבוי - מבוי הוא רחוב ללא מוצא המחובר לחצרות בלבד. מהתורה הוא מוגדר כרשות היחיד (חוץ מהרמב"ם המגדירו ככרמלית) אולם יש בו לעשות בו שני תיקונים כדי שניתן יהיה לטלטל בו בשבת:
 א. כיוון שהוא **משותף לכמה חצרות** הוא צריך שיתוף מבואות מדרבנן.
 ב. כיוון שהוא **נראה כרשות הרבים** הוא צריך היכר כדי שידעו שזוהי דרך ללא מוצא ולא דרך רבים. ההיכר האפשרי הוא או קורה מעל הפתח או לחי בצידו של הפתח.

משנה

סחיבת משאות ביו"ט

כדי יין: לא יביאם בסל ובקופה (נראה כמעשה חול), אלא יסחבם על כתיפו או לפניו.

תבן: לא יפשיל את הקופה לאחוריו (נראה כמעשה חול), אלא יביאה בידו.

נטילת עצים להסקה ביו"ט

ערמת התבן - מותר לקחת מהרחבה שאחורי ביתו - אסור לקחת

אם אי אפשר לשנות - מותר לעשות כדרכו.

וכך התקין רבא, שאם יש אפשרות לשנות באופן הנשיאה - ישנה. [ועדיף שינוי שמקל את משאו] ואם אין אפשרות לא ישנה

כמו מי המשנה

אפשרות א' - כר"ש (שסובר שאין מוקצה) ברישא - מותר כיוון שאין דין מוקצה בסיפא - אסור משום מוקצה מחמת חסרון כיס. (בעצי בנין שאין מסיקין אותם)

אפשרות ב' - כר"י (שסובר שיש מוקצה) ברישא - מותר כיוון שמדובר בעצים המיועדים להסקה. (עצים שאינם ראויים למאכל בהמה או לעשיית טיט). בסיפא - אסור כיוון שיש דין מוקצה

דין זה הוא בדברים שהתרגלו ואין סיכוי שיחזרו בהם גם אם יוכיחו אותם.

עברות שאנשים עושים ולא מוכיחים אותם בגלל הנימוק "מוטב יהיו שוגגין ואל יהיו מזידין":

1. טיפוח, סיפור וריקוד בשבת (אסור מדרבנן - שמא יתקן כלי שיר).
2. ישיבה ליד הלחי שבפתח המבוי בשבת. (אסור מדרבנן - שמא יכניס חפץ למבוי).
3. אכילה ושתיה בזמן תוספת יום הכיפורים.

מכאן שאפילו באיסור תורה אין להוכיח

משנה

נטילת עצים ביו"ט

מהסוכה: אסור. (כי בכך סותר אוהל) מסמוך לסוכה: מותר.

מה פירוש "סמוך לסוכה"

שמואל:

קנים הזקופים סמוך לדפנות. (הם אינם חלק מהדפנות, ולכן אין בנטילתן סתירה)

רב מנשיא:

חבילות קנים הנתונות על הסכך. (כיוון שהם אגודים בחבילות הם אינם חלק מהסכך לכן אין בנטילתן סתירה)

ברייתא

נטילת עצים ביר"ט

ליטול מן הסוכה:
ת"ק: אסור.
ר' שמעון: מותר.

ליטול מן הסמוך לסוכה:
מותר.

נטילת עצים מסוכת מצוה במהלך סוכות

ליטול מן הסוכה:
לכולם: אסור, אא"כ התנה על כך לפני יר"ט.

ר' שמעון מתיר רק אם:

1. הסוכה נפלה ביר"ט – ולכן אין איסור סתירה.
2. הסוכה היתה רעועה לפני יר"ט – ולכן אין מוקצה (כי היה צפוי שתיפול).

המקור לאיסור להשתמש בסוכה

ר' עקיבא: חל הסוכות שבצאת ימיט לפ'.
ריב"ב: חל הסוכות – מה חג (=קרבת חגיגה) לה' אף סוכה לה'.

אדם שהתנה בכניסת החג שלא תקדש הסוכה

על הקישוטים: מועיל התנאי, (כיוון שיכול לקחתם)
על העצים: לא מועיל התנאי, (כיוון שאסור לו לקחתם בין השמשות של משום איסור סותר)

ולכן העצים מוקצים לכל 7 ימי הסוכה, שהם רצף אחד ארוך (משא"כ לגבי אתרוגים).

דין זה מוסב על סוכה שאינה של מצוה, כי:

תנאי מועיל רק בסוכה שאינה של מצוה.
תנאי לא מועיל בסוכת מצוה.

ביצה לא. (משנה ראשונה) עד לב. (משנה)

ביאורים

להלכה אנו פוסקים שמותר לקחת כלי לשימוש בגופו גם אם זהו איננו השימוש הרגיל שלו. (חוץ מחפץ יקר שמקפידים שלא להשתמש בו לשימוש אחר ואז הוא מוגדר מוקצה ואסור בטלטול בשבת)
 לר' נחמיה היתה שיטה שונה בעניין זה הוא טען שאסור להרים כלי שלא לצורך השימוש הייחודי שלו. לכן לפי ר' נחמיה אסור להרים מזלג כדי לשחק בו או לקחת תפוז כדי שישמור שהמפה לא תעוף וכיו"ב.

משנה

הבאת עצים תלושים לשם הסקה ב"ו"ט?

משדה: מותר רק אם העצים מכונסים
מקרפף (מגרש המוקף גדר): מותר תמיד

זוהי שיטת רשב"א.

אך חכמים סברו וכך פסק שמואל: **משדה:** אסור תמיד
מקרפף (מגרש המוקף גדר): מותר רק אם העצים מכונסים

באיזה קרפף מדובר?

ר' יהודה: הסמוך לעיר (אף אם אין לו מפתח).
ר' יוסי: או סמוך לעיר, (אף אם אין לו מפתח)
 או שיש לו מפתח, (אף אם רחוק מהעיר אבל עדיין בתחום).

עלי קנים וגפנים:
 אפילו אם כנסם נחשבים למפוזרים, כיוון שידוע שהרוח תפזרם (אא"כ הניח עליהם חפץ שלא יעופו).

משנה

ביקוע עצים ב"ו"ט להסקה

אסור מ: 1. ערימת קורות המונחות לצורך בנין.
 2. קורה שנשברה ב"ו"ט.

מותר מ: קורה שנשברה בערב יו"ט (כיוון שאינה מוקצה)

במה מבקעין

אסור ב: קרדום, מגל, מגרה (=כלי אומן).
מותר ב: קופיץ.

עילת האיסור הינה משום מוקצה [ולא משום מלאכה וטירחה]

כלי שצידו אחד רחב (כמו קרדום) והשני צר (כמו קופיץ):
 הצד הרחב אסור והצד הצר מותר.

משנה

בית סתום מלא פירות

ת"ק: רק אם הבית נפחת - מותר לקחת את הפירות.
ר' מאיר: מותר לפחות את הבית - ולקחת את הפירות.

הערות על היתרו של ר"מ:

1. מדובר כשהלבנות הסותמות את הפתח סדורות בלא טיט, (לכן אין בפחיתתן משום 'סתירת אהל')
 2. ההיתר הוא רק ב"ו"ט, (משום שמחת יו"ט הותר לטלטל לבנות מוקצות אלו)

סתירת חותמות שבקרקע = סתירת דלתות פתחי בורות ומערות הסגורים בקשרי חבלים.
סתירת חותמות שבכלים = סתירת דלתות פתחי תיבה הנעולה ע"י קשר של חבל.

שמואל

חותמות שבקרקע:
אסור לסתור. (גם בשבת וגם ביו"ט)

חותמות שבכלים:
מותר לסתור. (גם בשבת וגם ביו"ט)

קושיה

בברייתא נאמר שביו"ט מותר
לסתור חותמות שבקרקע!

תירוץ

שמואל סבר כברייתא אחרת שנאמר
בה כדבריו.

הברייתא הזאת אמנם אוסרת לסתור
חותמות שבכלים בשבת
אבל היא כשיטת ר"נ שסובר שאסור לטלטל
סכין לשם כך בשבת (ויש תנא שסובר שאף
ביו"ט),

לשיטת ר"נ אסור לטלטל בשבת (וביו"ט) כלי
שלא לצורך תשמישו!

ביצה לב. (משנה) עד לג. (משנה)

ביאורים – בעמוד הבא

משנה

עשיית כלי ביר"ט:

1. אסור לחקוק בידו צורת נר בטיט.
2. אסור לעשות פחמים. (אפילו אם ישתמש בהם ביר"ט (לזיעה).
3. לחתוך פתילה לשנים:
ת"ק: אסור.
ר"י: מותר באמצעות אש. (בתנאי ששם כל ראש פתילה בתוך נר)

משנתינו היא כתנאים (ר"מ או ראבר"צ) הסוברים ש:
 כלי חרס לאחר חקיקה [אפילו אם לא נצרף באש], נחשב כלי ומקבל טומאה.
 (אמנם הם התייחסו לכלי קיבול גדול אבל גם נר ראוי לקבל מעות)

ואז לא מוכח שכוונתו לתקן את הפתילה

3 פעולות שנאסרו בפתילה:

1. אסור לשזור אותה.
2. אסור להבהב אותה באש.
3. אסור לחתוך אותה לשנים.

3 פעולות שהותרו בפתילה:

1. מותר למעך אותה ביד.
2. מותר להשרותה בשמן.
3. מותר לחותכה לשנים באמצעות אש.
4. מותר להסיר את הפחם שבראש הפתילה

מי שלא מרחם על אחרים אינו מזרעו של אברהם אבינו (וכנראה שהוא מהערב רב שעלה ממצרים)

אנשים אלו חיהם אינם חיים:

- מי שתלוי בקבלת פרנסה מאחרים.
- מי שאשתו מושלת עליו.
- מי שישורין מושלין בגופו.
- "א: אף מי שיש לו רק בגד אחד. (כי לא יכול לכבסו, וכינים שבו מצערים אותו).

משנה

תיקון כלי ביר"ט

1. אסור לשבור חרס או לחתוך נייר כדי לצלות עליו דג.
2. אסור לגרוף תנור וכיריים מטיח (ומותר ליישר את האפר שבתנור)

בניין ביר"ט

אסור לקרב 2 חביות כדי להדליק ביניהם אש וליתן עליהן קדרה.

מוקצה ביר"ט

1. אסור לסמוך קדרה או דלת באמצעות בקעת עץ.
2. הנהגת בהמה במקל: ת"ק: אסור.
ראב"ש: מותר.

ואם חייב לגרוף (כדי לאפות טוב) – מותר

אסור מדרבנן, גזירה משום בנין קבע.
 וצידוד אבנים בבית הכסא מותר - משום כבוד הבריות לא גזרו.

ר"ש (שמתיר מוקצה כזה):
 מתיר את סעיף 1 ואוסר את סעיף 2 (מסיבה אחרת - כיוון שנראה כמוליכה למוכרה בשוק)

ביאורי מושגים

גזירת מרחצאות – מהתורה מותר להתרחץ במים חמים שהוחמו בע"ש. חכמים גזרו מספר גזירות בעניין זה: שלב א': הבלנים היו מחממים מים בשבת וטוענים שהמים הוחמו בע"ש - לפיכך אסרו לרחוץ במים חמים שהוחמו בע"ש, שלב ב': אנשים היו נכנסים לרחוץ במרחץ ואומרים שהם נכנסו רק להזיע – לפיכך אסרו גם להזיע במרחץ, שלב ג': אנשים היו מתרחצים וטוענים שרחצו בחמי טבריה – לפיכך אסרו חכמים גם את חמי טבריה – שלב ג' לא התקבל בעם ולכן הוא בוטל!

מותר לגבל ולטוח אפר ביו"ט, (כי אינו בר גיבול).

כשמסדר עצים/ביצים/קדרות/מטה/חביות: יש להניח את הגג לפני הדפנות.

טלטול ענף עץ המשמש לשפוד:

לישנא בתרא:

ענף רטוב:
ר"נ: אסור. (כי לא ראוי להסקה)
ר"ש: מותר. (כי ראוי להיסק גדול)

ענף יבש:
לכולם מותר.

לישנא קמא:

ענף רטוב:
לכולם אסור. (כי לא ראוי אף להסקה)

ענף יבש:
ר"נ: אסור. (כי מיועד רק להסקה)
ר"ש: מותר. (כשם שראוי לטלטלו כדי לעשותו גחלת)

להלכה:

ענף רטוב: אסור.
ענף יבש: מותר.

ביצה לג. (משנה) עד לד. (משנה)

ביאורים

בדיקת טריפות – סתם עוף הרי הוא בחזקת שאינו טריפה ולכן ניתן לאכול את הביצים שלו (ביצה טריפה אסורות) ולכן אין צורך לבדוק אותו אחרי השחיטה אם הוא טריפה או לא (מלבד בדיקת הירוואת ששם שכיח שיהיה טריפה וכן יש המחמירים הבודקים את צומת הגידים) כאשר הבהמה חלתה או חטפה מכה ויש חשש סביר שהיא טריפה יש לבדוקה אחרי השחיטה גם במקומות אחרים. הגמרא שלנו מתייחסת לעוף שנפגע ואולי ריסק את אבריו הגמרא קובעת שיש לחכות 24 שעות ורק אז לשוחטו. רוב הראשונים הסבירו שאחרי 24 שעות ודאי לנו שאין ריסק אברים כיוון שמסורת בידינו שלא ניתן לחיות יותר מ-24 שעות עם ריסק אברים. הרמב"ם הבין אחרת, וטען שניתן לחיות יותר מ-24 שעות עם ריסק אברים אלא שב-24 שעות הריסק לא ניכר ולכן לא ניתן לשחוט ולבדוק האם היא התרסקה. ולכן הדרך היחידה לוודא שאין לה ריסק הוא לחכות 24 שעות לשחוט ואז לבדוק ריסק אברים

משנה

מהיכן ניתן ליטול קיסמים

ר"א (לפי הבנת רש"י): מהבית והחצר – מותר.
חכמים: לניקוי שיניים: מהבית והחצר – אסור,
להסקה: מהבית – מותר, מהחצר - אסור

הפקת אש ביר"ט:

אסורה (משום מוליד)

ליבון רעפים חדשים (כדי לצלות עליהם)

אסור.

אספת ערמה של קיסמים:

ת"ק: אסורה. (כי נראה שעושה זאת עבור יום חול)
ר' שמעון: מותרת. (קדרתו מוכיחה שזה עבור יר"ט)

טעם האיסור

אפשרות א': מחשש שהרעפים יתפקעו (ויתברר שטרח לחינם).
אפשרות ב': בהיסק ראשון הרעפים מתחזקים (זוהי יצירת כלי)

עוף שצריך בדיקה לאחר השחיטה (עוף שנחבל ושהה יום שלם)

לפי אפשרות א':

אסור לשוחטו, שמא ימצא טריפה ויתברר שטרח שלא תועלת!
 (כמו שאסרנו ליבון רעפים מחשש שיתקעו)

לפי אפשרות ב':

לא ניתן ללמוד מדין רעפים האם ניתן לשוחטו או לא .

בשבת:

המביא את האש והמביא את העצים: חייבים משום מבעיר.
השופת את הקדירה (אם היא חדשה): אסור כדין המלבן את הרעפים.
הנותן מים והנותן תבלין והמגיס: חייבים משום מבשל.

אך אם הביא את האש לאחר כל המעשים הללו:

רק מביא האש חייב (והאחרים פטורים)

מותר ביר"ט:

לשפוך מים רותחים (למלוג) על הראש והרגלים (של בהמה שחוטה) ולהבהבם באש.
 לתקן את הקונדס והעכביות (ירקות הדורשים תיקון רב).
 להסיק ולאפות בתנור גדול ולחמם מים במיחם גדול.

אסור ביר"ט:

למרוח בהמה (השחוטה) בחרסית באדמה ובסיד.
 לגזוז את שער הבהמה במספריים. (וביד מותר)
 לגזוז את הירק התלוש.

תנור וכיריים חדשים:

מותר:

לטלטלם בחצר (ככלים).
 לקררם בצונן בשביל לאפות כעת.

אסור (משום תיקון כלי):

לסוך אותם בשמן.
 לשפשפם במטלית.
 לקררם בצונן כדי לתקנם.

קטימת קש ועלי קניםלשם לכלי (כדי לחצוץ שיניו וכדו')עלים רכים:
מותר לכתחילה.עלים קשים:
ר' אליעזר: חייב חטאת.
חכמים: אסור לכתחילה. (כי קטימה איננה תיקון מעולה)להריחעלים רכים:
מותר לכתחילה.עלים קשים:
ר' אליעזר: אסור לכתחילה. (גזירה שמא יקטום לכלי)
חכמים: מותר לכתחילה. (כי אף אם יקטום לכלי זה אסור)

וכדעתם נהג רב יהודה שהיה קוטם להריח.

לפי חכמים מובנת המשנה שקבעה:

שבירת חבית כדי לאכול - מותרת לכתחילה (ולא גוזרים שמא יעשה

ור' אליעזר מעמיד משנה זו בחבית רעועה,
שאינן לגזור בה שמא יתכוון לעשות כלי.

ביצה לד. (משנה) עד לה: (סוף הפרק)

ביאורים

שנת שמיטה – ספירת השנים מתבצעת במחזור של שבע שנים כשהשנה השביעית היא שבת הארץ ואסורה במלאכת הארץ. בנוסף הפירות הינם שייכים לכולם והם פטורים מתרומה ומעשרות. אחרי מחזור של שבע שמיטות מגיעה שנת היובל שגם היא אסורה במלאכת האדמה ופירות האדמה שייכים לכולם. הדין שכולם שווים בפירות תקף לא רק בבני אדם אלא גם בחיות יתירה מכך מהרגע שאין יותר פירות בשדה שמהם יכולים החיות לאכול יש חובה לבער את הפירות שנשארו בבית כל זאת בגלל שהפירות של השביעית צריכים להיות פתוחים לכל.

משנה

כיצד מזמין פירות בערב שבת?

(כשאינן בעיה של טבל, כגון: פירות שלא נגמרה מלאכתן בשנת שמיטה)

ר' אליעזר: מספיקה אמירה ולא צריך לפרט אלו פירות ייקח.

חכמים: צריך לסמן וצריך לפרט.

נחלקו האם יש 'ברירה'.

חצר

בפירות שנגמרו מלאכתן: קובעת למעשר.

בפירות שלא נגמרו מלאכתן: לא קובעת למעשר.

שבת

בפירות שנגמרו מלאכתן: קובעת למעשר.

בפירות שלא נגמרו מלאכתן: ר' נחמן: קובעת למעשר.

ר' יוחנן: לא קובעת למעשר

מתי שבת קובעת למעשר
ר"א: רק אם ייחד את הפירות לשבת
ר' יהושע: תמיד (גם אם לא ייחד)

ר' יוחנן:

- דברים אלו קובעים רק בפירות שנגמרה מלאכתן:
1. שבת. (בניגוד להלל ולר' אליעזר),
  2. תרומה (כר' יוסי בר' יהודה, ובניגוד לר' יעקב)
  3. חצר (כחכמים ובניגוד לר"א)
  4. מקח (כר' יהודה ובניגוד לת"ק)

נסיגנות הוכחה מהמשנה לשיטת ר"נ (ששבת קובעת גם בפירות שלא נגמרה מלאכתן)

נסיגן הוכחה א':

מהמשנה משמע **שלר"א** שבת קובעת פירות שלא נגמרה מלאכתן (ולכן המשנה התייחסה לשנת שמיטה שבה אין חיוב מעשרות).

דחייה א' (שנכשלה):
 במשנה לא השבת קובעת אלא דיבור האדם!

דחייה א':
 ר"א סובר שמעשה לא קובע אז ק"ו שהדיבור לא קובע!

נסיגן הוכחה ב':

מהמשנה משמע **שלחכמים** שבת קובעת פירות שלא נגמרה מלאכתן (ולכן המשנה התייחסה לשנת שמיטה שבה אין חיוב מעשרות).

דחייה ב':
 זו דעת ר"א בלבד, הסובר שאף הפרשת תרומה קובעת בדבר שלא נגמרה מלאכתו!

דחייה:
 לא השבת קובעת במשנה אלא דיבור האדם!

ביצה לה: (תחילת הפרק) עד לז. (משנה)

ביאורים

שבות: דינים ותקנות שתיקנו חז"ל כדי לעשות סייגים לאיסורי שבת נקראים בשם זה.

איסור מחיאת כף, הכאת כף על ירך, וריקוד: תוס' (ל:): מעיר שאיסור זה היה תקף רק בזמנם שהיו בקיאים בתיקון כלי שיר אולם בזמנינו איסור זה לא שייך. הרמ"א (או"ח שלט:ג) הביא את דברי התוס' להלכה. ולהלכה פסקו האחרונים שסתם כך אין לסמוך על תוס' אולם במקום מצוה יש שהתירו לכתחילה ויש שהתירו בדיעבד אם מוחים כף לא למחות ביד העושים כן (עיי' שם במשנ"ב ובשער הציון שם) והרוצה לצאת ידי כל הדעות ימחא כף בשינוי.

משנה

טירחה המותרת רק ביר"ט (כדי למנוע הפסד):

- להשיג פירות דרך ארובת הגג מפני הגשמים.
- לכסות פירות, וכדי יין ושמן מפני הגשם הדולף.

טירחה המותרת אפילו בשבת (כדי למנוע הפסד):

- לתת כלי תחת המים הנוטפים מהגג לבית.

נתמלא הכלי:

מותר לשופכו בחוץ (תוס' - מדין 'גרף של רעי') ולהניחו שוב.

בשבת מותר לפנות מקום עבור אורחים ולימוד תורה, ובתנאי ש:

1. יפנה רק 4 או 5 קופות.
2. לא יפנה הכל כך שתתגלה הרצפה (שמה ישוה גומות).

ביר"ט מותר לפנות פירות מהגג מפני הגשמים, ובתנאי ש:

1. לא יעביר מגג לגג (הסמוך לגג שבו הפירות).
2. לא יוריד דרך החלון שבגג או דרך מדרגות.

הגמ' התלבטה האם ניתן ללמוד דינים אלו משבת ליר"ט ולהיפך.

'גרף של רעי' (חפץ מגעיל ודוחה הנמצא בסביבתו של האדם):

- מותר לטלטל ולהוציא החוצה 'גרף של רעי'. (אפילו את הזבל (רעי) ללא הכלי (גרף))
- רשאי להחזיר את הכלי (לאחר שהוציא אותו עם הזבל) רק אם יש בו דבר המותר בטלטול.
- כשיש הפסד - מותר לכתחילה לעשות 'גרף של רעי'. (תוס')

ולכן רבה התיר לאביי להכניס את מיטתו ליד הריחיים שעמדו להתקלקל מפני הגשמים, ואז להוציא את הריחיים. אביי לא השתמש בקולא זו ונענש בכך שהריחיים התקלקלו.

טלטול כלי לצורך חפץ מוקצה

עולא: מותר (מותר לטלטל כלי לכל צורך שהוא)

ר' יצחק: אסור (מותר לטלטל כלי רק לצורך היתר)

כך מבאר עולא את המשנה שלנו בהתאם לשיטתו:

מכסין את הפירות בכלים: לאו דוקא פירות, אלא גם מוקצה. (ונקט פירות אגב הרישא) מכסים כדי יין ושמן: מדובר כשהם טבל.

כך מבאר ר' יצחק את המשניות הבאות בהתאם לשיטתו:

נותנין כלי תחת הדלף בשבת: בדלף הראוי לשתייה.
 פורסין מחצלת על גבי לבנים בשבת: בלבנים הראויות לשכיבה.
 פורסין מחצלת על גבי אבנים בשבת: באבנים הראויות לשימוש בבית הכסא.
 פורסין מחצלת על גבי כורת דבורים בשבת: כשיש שם דבש.

משנה

דברים האסורים משום 'שבות' (בשבת וביו"ט)דברים שאין בהם כלל מצוה:

- לא עולין באילן. (שמא יתלוש)
- לא רוכבין על גבי בהמה. (שמא יחתוך זמורה)
- לא שטין על פני המים. (שמא יעשה חבית של שייטין)
- לא מטפחין מספקין ומרקדין. (שמא יתקן כלי שיר)

דברים שיש בהם קצת מצוה:

- לא דנין. (שמא יכתוב)
- לא מקדשין. (שמא יכתוב)
- לא חולצין ולא מיבמין. (שמא יכתוב)

דברים שיש בהם מצוה גמורה:

- לא מקדישין מעריכין ומחרימין. [גזירה משום מקח וממכר]
- לא מפרישין תרומה ומעשר. (משום תיקון)

ההבדל היחידי בין שבת ליו"ט

מלאכת אוכל נפש (המותרת ביו"ט)

מהי הדין כשהם מוגדרים מצוה גמורה (כשהוא הדין הבכיר או כשאין לו אישה)

רש"י: אסור (והדין בגמרא הוא למה זה מתואר כרשות ולא כמצוה)

ר"ת: מותר (רק כשזה רשות גזרו חכמים)

מדוע דברים אלו אינם בקטגוריה של 'מצוה גמורה'?

דין: מדובר שיש דין אחר עדיף ממנו.

קידושין: מדובר שיש לו כבר אשה ובנים.

חליצה ויבום: מדובר שיש לו אח גדול שמצווה לפניו.

הפרשת תרו"מ

1. אסורה אפילו אם מביא מיד לכהן
2. אם נהיה טבל ביו"ט עצמו מותר להפריש.

המשנה היא כב"ש (שאינן להם דין 'מתוך'). אך לפי ב"ה יש הבדלים נוספים,

(למשל - מותר להשיל פירות דרך ארובת הגג מפני הגשמים ביו"ט אך לא בשבת וכן - מותר לטלטל חפצים מרשות לרשות)

ביצה לז. (משנה) עד לט. (משנה ראשונה)

תחום החפץ – תחומו של אדם הינו 2000 אמה לכל כיוון ממקומו של האדם (אלא אם כן הוא הניח עירוב תחומין). תחומם של חפצי האדם אינם 2000 אמה מהחפץ אלא 2000 האמה של הבעלים שלהם או של מי שהם נמצאים ברשותו.

משנה

תחום חפץ תלוי בכמה גורמים

ברשות מי החפץ

כשהחפץ מיוחד לאחד האחים: כתחום האח,
כשהחפץ אינו מיוחד לאף אחד: כתחום המשותף (לחומרא)

זמן השאלת-מסירת החפץ

כשסוכם על המסירה לפני יו"ט: כתחום המקבל,
כשסוכם על המסירה ביו"ט: כתחום הבעלים

תערובת (מים, מלח ותבלין של אחת שניתנו לעיסה של אחרת)
ת"ק: כתחום המשותף (לחומרא),
ר"י: מים – מתבטלים (ולא נחשבים)
מלח ותבלין – כתחום המשותף.

באילו מקרים נאמר דין זה:
מלח – עבה (אבל לא מלח סדומית שהוא דק)
עיסה – כל עיסה
תבשיל – עבה.

וכן הדין בשני אנשים ששאלו חפץ, ועירבו לכיוונים שונים:
מותר להוליך את החפץ רק לתחום המשותף לשניהם.

אם יש מישהו שרגיל לקחת את החפץ

אם הכרחי שייקח (כגון כשיש רועה אחד): נחשב שסוכם לפני יו"ט
אם סביר שייקח (כגון כשרגיל לקחת ממנו): נחשב שסוכם ביו"ט

אם הבעלים מתכנן למכור

פטם (המפטם שוורים כדי למוכרם):
בתחום הקונה אפילו אם הוא מעיר אחרת (כך דעת הפטם)
רועה (שמגדל בהמות ולעיתים מוכרם):
בתחום אנשי העיר (הם רגילים לקנות ממנו ולכן דעתו עליהם)

שותפין שחילקו ביו"ט – מהו תחום החפץ המחולק

רב:
חבית: לתחום שלו.
בהמה: לתחום המשותף בלבד.

שמואל:
חבית ובהמה: לתחום המשותף בלבד.

טעמו של רב: יש ברירה.
בחבית – ניתן לברר כבר לפני יו"ט מהו חלק של כל אחד
בבהמה - כל האיברים יונקים זה מזה בעודה בחיים ולכן לא ניתן לברר

תמיהה על רב:
מדוע לפי נימוק זה הבהמה לא אסורה משום מוקצה.

טעמו של שמואל: אין ברירה.
בכל חפץ שהוא - לא ניתן לברר לפני יו"ט מהו חלק של כל אחד

דין ברירה:

ר' אושעיא (וכך פסק מר זוטרא):
בדרבנן: יש ברירה.
בדאורייתא: אין ברירה.

ר' יוחנן:
אין ברירה.

ולכן
בדאורייתא: המחשבה מאיזה פתח להוציא את המת, מועילה לטהר את הפתחים האחרים רק להבא.

ולכן:
בדאורייתא: יורשים הם כשותפין, (שכן לא ניתן לברר מה החלק האמיתי של כל אחד)
בדרבנן: לא ניתן להחליט בשבת איזה עירוב היה תקף בערב שבת

השאלה היא על המשנה שקבעה:
 התחום של תבלין מים ומלח ששאלה אשה
 מחברתה ביו"ט לעיסתה הוא כתחום של שתיהן.

מדוע מים ומלח לא מתבטלים בעיסה

- 1 **ר' אבא:**
 אין הגיון שהמיעוט יתבטל ברוב!
 דחיה (ע"פ ביאור רב אושעיא):
 ההלכה היא שמיעוט כן מתבטל ברוב!
- 2 **רב ספרא:**
 ממון לא מתבטל ברוב!
 דחיה:
 אמנם ממון לא מתבטל ברוב, אך פה מדובר
 באיסור (=תחום שבת), ואיסור מתבטל ברוב!
 ואין זה משנה אם יש בעלים לממון או לא.
 (ולכן חפצי הפקר קונים שביתה במקומן)
- 3 **אביי:**
 גזירה שמא בעיסת שותפים יוליך כל שותף את
 העיסה לתחום שלו.
- 4 **רבא:** (ע"פ תוס')
 כי דברים שנותנים טעם בעיסה (=תבלין ומלח)
 ושעיקריים בעיסה (=מים) - אינם בטלים ברוב.
- 5 **רב אשי:**
 כי הם מותרים למחר ודבר שיש לו מתירין לא
 מתבטל אפילו באלף.

ביצה לט. (משנה ראשונה) עד לט: (משנה)

ביאורים

קלבון: בזמן שבית המקדש היה קיים, היה חייב כל אדם מישראל לתת מחצית השקל בכל שנה לצורך קרבנות ציבור. חכמים תיקנו כי בנוסף למחצית השקל יש לתת לבית המקדש עוד סכום קטן כדמי פריטה. תוספת זו נקראת קלבון. יש אומרים, כי כל אדם שנותן מחצית השקל חייב להוסיף קלבון; ויש אומרים - וכן הלכה - כי אדם שנותן מחצית השקל במטבע אחד אינו חייב להוסיף קלבון, ורק כאשר שני אנשים נותנים שקל שלם בעבור שניהם, הריהם חייבים בקלבון, שמכיוון שאם היו באים לפרוט את המטבע לשני חצאים היו צריכים לשלם לשולחני קלבון כדמי פריטה, משום כך מחוייבים הם לתת את שכר הפריטה לבית המקדש.

ברייתא

הבדלים נוספים

של ע"ז:
גחלת: אסורה.
שלהבת: מותרת.

המודר הנאה מחבירו:
מגחלתו: אסור להנות.
בשלהבתו: מותר להנות.

ע"ז מאוסה ואנשים מתרחקים ממנה - לכן לא גזרו חכמים שתהיה אסורה כפי שגזרו בשלהבת של הקדש.

משנה

הבדלים בין גחלת לשלהבת:

תחום שבת:
גחלת: כתחום בעליה.
שלהבת: ללא הגבלה.

איסור מעילה (אם הן של הקדש):
בגחלת: מהתורה.
בשלהבת: מדרבנן בלבד.

המוציאה בשבת לרה"ר?
בגחלת: חייב
בשלהבת: פטור.

הפטור על הוצאת שלהבת:
הוציאה לבד (נפח בשלהבת והפריחה לרה"ר) - פטור
הוציאה עם חפץ נוסף (קיסס או חרס) - חייב (גם אם אין שיעור בקיסס או בחרס)

משנה

תחום המים שבבורות הבאים:

בור של יחיד: כתחום בעליו.

בור של אנשי העיר: כתחום אנשי העיר.

בורות שנעשו לצורך עוברי דרכים: כתחום הממלא.

המשנה עוסקת בבורות שהמים בהם מכונסים.
כשהמים זורמים: כל אחד יכול להוליכן להיכן שירצה.

מילא מים מבור (של צורך עוברי דרכים) עבור חבירו

ר"נ: תחום המים כתחום חבירו.

ר"ש: תחום המים כתחום הממלא.

הסבר המחלוקת

אפשרות א'

נחלקו מה מעמד מי הבור:

רב נחמן: שותפים. (ונחשב שמילא מים עבור חברו בשליחותו)

רב ששת: הפקר. (והמגביה מציאה לחברו קנה המגביה)

אפשרות ב'

נחלקו מה דין המגביה מציאה לחברו (כולם מודים שהבור הפקר):

רב נחמן: קנה חברו.

רב ששת: קנה המגביה.

קושיה על הדחיה:
אולי זהו בור שותפין,
ומותר לשתות מדין
ברירה (וברחיצה אסור)
דחיה לקושיה:
לדעת ר"נ אין ברירה.

דחיה:
בנדירים נקבע שהמודר הנאה מחבירו
רשאי להנות מבור כזה.
מכאן שזה אינו בור השותפים

המקור לכך שר"נ סובר שאין ברירה:

האחים שחלקו בירושת אביהם – אפילו
אם חלקו כמשפט הירושה לכל אחד
חלק בכל מין ומין,

ר"נ: דינם כלקוחות.

רב ענן: דינם כיורשים, כי יש ברירה.

ביצה לט: (משנה) עד מ: (סוף מסכת)

ביאורים

בשר שנתעלם מן העין: בשר כשר שהושאר זמן מה מבלי שראוהו. לדעת רב אסור לאכול בשר שנתעלם מן העין, אם לא היה סימן ברור שאכן זה הוא הבשר שהושאר. סיבת האיסור היא, לפי שחוששים שמא הבשר הוחלף בבשר נבלה.

מח' זו אינה מקבילה בהכרח למח' בעניין חיוב נזקים שקרו לחפץ שהופקד.

פירות שהופקדו – מהו תחומם
שמואל: כתחום הבעלים.
רב: כתחום המחזיק.

משנה

פירות שנמצאים מחוץ לתחום של בעליהם:

אין להזיזם ממקומם (אלא אם הבעלים עירב עירוב תחומין)

אורחים שבאו מחוץ לתחום:

סתם כן: אסור להם לקחת אוכל לביתם, זיכה את האוכל לפני יו"ט: מותר להם לקחת את האוכל.

כיצד רב (הסובר שהתחום הוא לפי המחזיק) מסתדר עם המשנה

מדוע התחום נקבע לפי הבעלים (ולא לפי המחזיק): מדובר כשייחדו לפירות מקום מיוחד, (ולכן הולכים לפי הבעלים)

מדוע כשיזכה – התחום נקבע לפי הבעלים (האורחים) ולא לפי המחזיק?
 1. כשיזכה ע"י אחר - נחשב כמי שייחד לאוכל מקום.
 2. כשיזכה - הוציא אותם מרשותו לרשותם.

משנה

השקיית ושחיטת בהמות

בהמות מדבר (הלנות באחו): אסור (מדין מוקצה)

בהמות בית (הלנות בעיר): מותר.

ברייתא

הגדרת סוגי הבהמות:

ח"ק: בהמות מדבר: לנות בעיר רק בימות הגשמים. בהמות בית: לנות בעיר כל יום.

רבי: בהמות מדבר: לא נכנסות אף פעם לעיר. בהמות בית: לנות בעיר (אפילו אם זה רק לתקופה)

קושיה

משמע מכאן שלרבי איסור מוקצה הוא רחב (כר' יהודה), אך במקום אחר הוא פסק שאיסור מוקצה הוא צר (כר' שמעון)!

תירוצים

א: רבי סובר מוקצה צר, אבל בהמות מדבר הם כגורגורות וצימוקים, בהם יש מוקצה לפי כולם.
ב: רבי עצמו סובר מוקצה רחב, במקום האחר הוא הסביר את דעת ר' שמעון ולא את דעתו שלו.
ג: רבי עצמו סובר מוקצה צר, ובברייתא שלפנינו קבע את ההגדרה לפי השיטה שיש מוקצה רחב.

